

DOI: <https://www.doi.org/10.36719/2663-4619/77/63-67>

Nilufər Şahhüseyn qızı Ağayeva
AMEA Naxçıvan Bölməsi, Tarix, Etnoqrafiya və
Arxeologiya İnstitutu
Dissertant
nuraagaoglu@gmail.com
Leyla Etibar qızı Musazadə
Naxçıvan Qızlar Liseyi
11-ci sinif şagirdi

NAXÇIVAN XÜSUSİ TƏYİNATLILARI İKİNCİ QARABAĞ MÜHARİBƏSİNDƏ

Xülasə

Məqalədə ikinci Qarabağ müharibəsi haqqında məlumat verilir. Müəllif tərəfindən 2016-cı ilin 2-5 aprelində baş verən “dördgünlük müharibə”, 2018-ci il mayın 20-dən 27-nə qədər Naxçıvan Muxtar Respublikasında “Günnüt əməliyyatı” və 2020-ci il iyulun 12-də başlayan Tovuz rayonu istiqamətindəki döyüşlərin “İkinci Qarabağ” müharibəsinə gedən yol olduğu qeyd olunur. Həmçinin 10 oktyabr 2021-ci ildə verilən əmrə əsasən Naxçıvan Xüsusi təyinatlılarının Qarabağa göndərilməsi və onların “Hadrut-Füzuli-Xocavənd”, “Hadrut-Şuşa”, “Hadrut-Xankəndi” istiqamətlərində düşməyə qarşı döyüşlərdə iştirak etməsi qeyd olunur. Həmin döyüşlərdə polkovnik-leytenant, Naxçıvan Əlahiddə Ümumqoşun Ordusunun Xüsusi Təyinatlı Bölməsinin Komandiri Anar Əliyev qəhrəmancasına şəhid olması məqalədə öz əksini tapıb.

Açar sözlər: *ikinci Qarabağ müharibəsi, dördgünlük müharibə (aprel döyüşləri), Günnüt əməliyyatı, Naxçıvan, xüsusi təyinatlılar*

Nilufar Shahhuseyn Aghayeva
Leyla Etibar Musazade

Nakhchivan special forces in the second Krabakh war

Abstract

The article provides information about the second Karabakh war. The author discusses the “four-day war” that took place on April 2-5, 2016, the “Operation Day” in the Nakhchivan Autonomous Republic from May 20 to 27, 2018, and the battles in the direction of Tovuz region that began on July 12, 2020. It is noted that this is the way to the “Second Karabakh” war. It is also noted that according to the order issued on October 10, 2021, Nakhchivan Special Forces were sent to Karabakh and they took part in the battles against the enemy in the directions “Hadrut-Fuzuli-Khojavend”, “Hadrut-Shusha”, “Hadrut-Khankendi”. The article reflects the heroic martyrdom of Lieutenant-Colonel, Commander of the Special Forces of the Nakhchivan Special Forces Anar Aliyev in those battles.

Key words: *second Karabakh war, four-day war (april battles), Gunnut operation, Nakhchivan, special forces*

Giriş

Tarix boyu ermənilər Azərbaycan Respublikasına qarşı ərazi iddialarında olmuşlar. Mənfur ermənilər müxtəlif illərdə (1905-07, 1918-20) əhaliyə qarşı amansız soyqırımlar törətmişlər. Onların həyata keçirdiyi etnik təmizləmə siyasəti nəticəsində 1948-53-cü illərdə minlərlə soydaşımız öz yurdlarından didərgin düşmüşdür. Lakin ermənilər bununla da kifayətlənməyib 1980-ci illərin sonlarından başlayaraq yenidən ərazi iddialarına başlamış, azərbaycanlıların Ermənistan ərazisindən deportasiyasını təşkil etmiş və Dağlıq Qarabağ ərazisində günahsız əhaliyə qarşı qanlı cinayətlər törətmişlər. Hələ 1991-ci ilin sentyabrında Yuxarı Qarabağda qeyri-qanuni bir qurum, oyuncaq “Dağlıq Qarabağ Respublikası” yaradılmışdı (10, s.477). Hətta qondarma “respublikanın” “Ali sovetinə” seçkilər keçirilmişdi. Buna cavab olaraq Azərbaycan Respublikası 1991-ci il noyabrın 26-da DQMV-

nin statusunu ləğv etdi. Azərbaycan Ermənistanın apardığı işğalçılıq siyasəti nəticəsində Dağlıq Qarabağ və ətrafındakı 7 rayonu (Ağdam, Cəbrayıl, Füzuli, Kəlbəcər, Qubadlı, Laçın və Zəngilan) itirdi. Sonrakı proseslərdə Ermənistan rəhbərliyi “Dağlıq Qarabağın statusu” problemini ortaya ataraq Azərbaycanın 20% torpaqlarını işğal altında saxlamış və davamlı olaraq atəşkəsi pozaraq sülh danışıqlarının gedişinə mənfi təsir göstərmişdir. ATƏT-in Minsk Qrupunun həmsədrləri olan Rusiya, Fransa və ABŞ-in fəaliyyətlərinin aşağı olması nəticəsində bu münaqişə 30 ilə yaxın müddətdə öz həllini tapa bilmədi. Ümummilli liderimiz Heydər Əliyev əksər çıxışlarında ATƏT-in Minsk Qrupunun fəaliyyətinin aşağı səviyyədə olması məsələsinə toxunaraq öz iradlarını bildirərək qeyd edirdi ki, bu münaqişə qısa müddət ərzində öz həllini tapmalı və bizim 1 milyona yaxın yurddaşlarımız öz torpaqlarına qayıtmalıdır. Hələ 2008-ci ildə Baş Assambleya erməni işğalçı qüvvələrinin dərhal geri çəkilməsini tələb edən bir qərar qəbul etdi. Buna baxmayaraq, ATƏT-in Minsk Qrupunun həmsədrləri olan Rusiya, Fransa və ABŞ bu qərarın əleyhinə səs verdilər (10). 2011-ci ildə Rusiyanın təşəbbüsü ilə Kazanda keçirilən sammitdə (11) Ermənistan dövləti 7 rayonu Azərbaycana qaytarmağa hazır olduğunu bildirirdi. Lakin İlham Əliyev belə bir sənədi imzalamaqdan imtina etdi. Azərbaycan rəhbərliyi 7 rayonla birgə Dağlıq Qarabağ bölgəsinin Azərbaycanın ayrılmaz tərkib hissəsi olduğunu vurğulamış və Azərbaycandan kənarda heç bir status olmayacağını qeyd etmişdi.

2018-ci ildən sonra Azərbaycan Ermənistan arasındakı danışıqlar prosesi sarsılmağa başladı. Buna səbəb isə Ermənistanda hakimiyyətə gəlmiş Nikol Paşinyanın “Qarabağ Ermənistandır və nöqtə” (8) kimi populist bəyənətləri, ardıcıl olaraq Azərbaycanın işğal olunmuş ərazilərinə qanunsuz səfərləri kimi təxribatçı xarakter daşıyan hərəkətləri idi. Ermənistan rəhbərliyinin təxribat xarakterli hərəkətləri sonralar da davam etdi. 2019-cu ilin mart ayında Ermənistanın müdafiə naziri David Tonoyan ABŞ-da rəsmi səfərdə olarkən, “yeni torpaqlar üçün yeni müharibə” (4) çağırışı etdi. Tonoyanın bəyənəti təmas xəttində bir sıra yeni hərbi təxribatlarla müşayiət olundu.

İkinci Qarabağ müharibəsinə gedən yol

Qəhrəman Ordumuzun böyük qələbəyə doğru addımlamasının əsası 2016-cı ilin 2-5 aprelində baş verən “dördgünlük müharibə”də (aprel döyüşlərində) qoyuldu. Bu zaman Tərtər rayonun Talış kəndi ətrafındakı yüksəkliklər, Cəbrayıl rayonunun Lələ təpə yüksəkliyi və Cocuq Mərcanlı, Goranboy rayonun Güllüstan kəndi, Tərtər rayonunun Qazaxlar kəndi və Tərtər rayonunun Suqovuşan (Madagiz) kəndi istiqamətində yollar düşməndən azad edildi (1). 1994-cü ilin may ayının 12-də qüvvəyə minən Bişkek protokolundan (2, s.272) (xüsusi atəşkəsdən) sonra ilk dəfə olaraq Azərbaycan ordusu əks hücuma keçərək Ermənistan ordu bölmələrinə ağır zərbələr vurdu. Bundan 2 il sonra 2018-cı il mayın 20-dən 27-nə qədər Naxçıvan Muxtar Respublikasında “Günnüt əməliyyatı” həyata keçirildi. Əlahiddə Ümumqoşun Ordusunun əks-həmlə əməliyyatı nəticəsində Şərur rayonunun Günnüt kəndi, “Ağbulaq” yüksəkliyi, Qızılpaya dağı və Qaraqaya dağı azad olundu, Dərələyəz mahalının Arpa kəndi isə Azərbaycan ordusunun atəş nəzarəti altına keçdi (6).

Ermənistanın silahlı qüvvələrinin bölmələri 2020-ci il iyulun 12-də günorta saatlarından başlayaraq Azərbaycan-Ermənistan dövlət sərhədinin Tovuz rayonu istiqamətində mövqeləri ələ keçirmək məqsədi ilə atəşkəs rejimini kobud şəkildə pozmuş və iriçaplı pulemyotlardan, qumbaraatanlardan, snayper tüfənglərindən, minaatanlardan və digər artilleriya qurğularından istifadə edərək mövqelərimizi atəşə tutaraq hücuma keçməyə cəhd etdi. Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin gördüyü cavab tədbirləri nəticəsində böyük itki verən düşmən geri çəkilməyə məcbur oldu. Ordumuz tərəfindən düşmənin 100-ə qədər canlı qüvvəsini, çoxlu sayda hərbi texnikasını və mühüm obyektlərini məhv edilməsinə baxmayaraq Azərbaycan Silahlı Qüvvələri də döyüşlərdə itki verdi. General-mayor Polad Həşimov, polkovnik İlqar Mirzəyev, mayor Namiq Əhmədov, mayor Anar Novruzov, baş leytenant Rəşad Mahmudov, gizir İlqar Zeynallı, gizir Yaşar Babayev, müddətdən artıq hərbi xidmət qulluqçuları - əsgər Elçin Mustafazadə, çavuş Vüqar Sadıqov, əsgər Nazim İsmayılov, baş əsgər Elşad Məmmədov və əsgər Xəyyam Daşdəmirov düşmənlə döyüşlərdə qəhrəmancasına şəhid oldular. Ermənilərin atdığı mərminin Ağdam kəndində evlərdən birinə düşməsi nəticəsində mülki şəxs, 76 yaşlı ev sahibi Əziz Əliyev də şəhid oldu. Bundan başqa, ermənilərin artilleriya və minaatan zərbələri nəticəsində Tovuz rayonunun

Ermənistanla sərhəd olan bir neçə kəndində evlərə, inzibati binalara, mülki obyektlərə, məktəblərə ciddi ziyan dəydi (12).

Ermənistan Silahlı Qüvvələrinin diversiya-kəşfiyyat qrupu 2020-ci ilin avqust ayında təmas xəttinin Goranboy rayonu istiqamətində təxribat törətməyə cəhd göstərmiş lakin ordumuzun cavab tədbirləri nəticəsində diversiya qrupu itki verərək geri çəkilməmiş və qrupun komandiri baş leytenant Qurgin Albəryan əsir götürülmüşdü. Azərbaycan- Ermənistan arasında gərginlik 2020-ci ilin avqust ayının sonlarında Anna Hakobyanın (Ermənistanın baş naziri Paşinyanın həyat yoldaşı) Dağlıq Qarabağ ərazisində həyata keçirilən hərbi təlimdə iştirakı və bunun ictimailəşdirməsi ilə son həddə çatdı. Ermənistan rəhbərliyi tərəfindən təxribat xarakterli atılan bütün bu addımlar sonrakı proseslərdə danışıqlardan imtina edilməsi və müharibənin başlaması üçün təməl rolunu oynamış oldu. 2020-ci il sentyabrın 27-də Ermənistan Respublikasının silahlı qüvvələri beynəlxalq hüquq normalarını yenidən kobud surətdə pozaraq, müxtəlif növ silahlardan, o cümlədən ağır artilleriyadan istifadə etməklə bir neçə istiqamətdən Azərbaycan Respublikasının yaşayış məntəqələrini və hərbi mövqelərini atəşə tutmaqla törətdikləri növbəti hərbi təxribat nəticəsində mülki şəxslər və hərbiçilər arasında ölənlər və yaralananlar olduğu, Azərbaycan Respublikasının milli təhlükəsizliyinə qarşı real və potensial hərbi təhdidlərin qarşısının alınması və zərərsizləşdirilməsi üçün Azərbaycan Respublikasının Silahlı Qüvvələri tərəfindən əks-hücum əməliyyatlarına başladı. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə dərhal Təhlükəsizlik Şurasının iclası keçirilmiş, təcavüzkar adekvat cavab verilməsi istiqamətində konkret tapşırıqlar verildi (13). Bunun ardınca Ermənistanda hərbi vəziyyət və ümumi səfərbərlik, Azərbaycan isə hərbi vəziyyət, komendant saati və qismən səfərbərlik elan etdi (3, 5). Müharibə başladıqdan sonra Türkiyə dövləti Azərbaycana hərbi dəstək verdi. Lakin onun dəstəyi digər dövlətlər tərəfindən bir o qədər də yaxşı qarşılanmadı. Türkiyə dövlətinin prezidenti R.T.Ərdoğanın, müdafiə naziri Hulusi Akarın və Xarici işlər naziri Mevlüd Çavuşoğlunun və digər siyasi şəxslərin Azərbaycanın mövqeyini müdafiə edən bəyanatlarla çıxış edərək haqq savaşında sonuna qədər bizləri dəstəkləmələri sonrakı proseslərin gedişinə təsir göstərdi və Türkiyənin Qafqazda mövqeyinin güclənməsində mühüm rol oynadı (14).

Naxçıvan xüsusi təyinatlıları ikinci Qarabağ müharibəsində

İkinci Qarabağ müharibəsində canlı qüvvəyə ehtiyac yarandığı üçün 10 oktyabr 2021-ci ildə verilən əmrə əsasən Naxçıvan Xüsusi təyinatlıları Qarabağa göndərildilər. Onlar Qarabağda “Hadrut-Füzuli-Xocavənd”, “Hadrut-Şuşa”, “Hadrut-Xankəndi” istiqamətlərində dəstələrə bölünərək düşmənlərə qarşı döyüşdülər. Həmin dəstələrdən birinə polkovnik-leytenant, Naxçıvan Əlahiddə Ümumqoşun Ordusunun Xüsusi Təyinatlı Bölməsinin Komandiri Anar Əliyev, digərinə isə Naxçıvan Əlahiddə Ümumqoşun Ordusunun Döyüş Hazırlığı və Tədris İdarəsinin rəisi polkovnik Tehran Mənsimov rəhbərlik edirdilər. Qeyd etmək istərdik ki, hər iki komandan yüksək səviyyədə ordu peşəkarlığına sahib idilər. Polkovnik Tehran Mənsimov 1-ci Qarabağ müharibəsinin iştirakçısı olmuş öz hərbi fəaliyyətinə də məhz orada keçdiyi döyüş yolundan sonra başlamışdı. Əslən Kəlbəcərdən olan polkovnik-leytenant Anar Əliyev isə məhz ermənilərin 20% torpaqlarımızı işğal etdikdən sonra öz yurdundan didərgin düşmüşdü. Hələ uşaq ikən ermənilər tərəfindən yandırılmış evlərini gördükdən sonra hərbiçi olmağa qərar vermişdi. Hər iki komandan 2018-ci il mayın 20-dən 27-nə qədər Naxçıvan Muxtar Respublikası ərazisində “Günnüt əməliyyatı”na rəhbərlik etmişdilər. 11 oktyabr 2020-ci ildə isə Onların rəhbərlik etdiyi Naxçıvan xüsusi təyinatlıları torpaqlarımızın azad olunması uğrunda döyüşlərdə iştirak etdilər (7).

Naxçıvan xüsusi təyinatlıları Hadrutun mürəkkəb reylefinə (həm dağlıq, həm də sıx meşəlikdir), baxmayaraq Hadrut şəhəri və ətrafında olan yüksəkliklərin, Qarakollu, Edili, Axullu, Düdükçü, Zərgər, Qaraçuğ, Yuxarlı Yağlıvənd, Veysəlli, Meşdağlar, Domi, Tuğ, Çanaqçı, Sığnaq, Qacar, Divanalılar kəndlərinin azad olunmasında yaxında iştirak etmişdilər. Polkovnik Tehran Mənsimov öz müsahibəsində qeyd edirdi ki, Şuşanın azad edilməsi əməliyyatına başlamaq əmri hələ oktyabr ayının ortalarında, Hadrut və Cəbrayıl da qızgın döyüşlər gedərkən gəlmişdi. Həmin günlərdə xüsusi təyinatlılar bir sıra uğurlu əməliyyatlar həyata keçirərək, Hadrut şəhəri ətrafındakı yaşayış məntəqələrini və yüksəklikləri ələ keçirdi. Bütün bunlar düşmən ordusu üçün tamamilə gözlənilməz idi. Çünki ermənilər Azərbaycan ordusu tərəfindən bu istiqamətdə hücum olunacağını gözləməmişdilər. Xüsusi təyinatlı 90

nəfərin həyata keçirdiyi əməliyyatla Füzuli ətrafındakı yüksəkliklər və kəndlər ələ keçirildi. Artilleriyanın dəstəyi ilə düşmənin arxa cəbhəsinə doğru 8,5 km yürüş edən, onu yüksəkliklərdən düşürən, daha sonra isə əks hücumları dəf edərək Yuxarı Yağlıvənd və Dilağarda kəndlərini azad edən xüsusi təyinatlıların hazırlığı nəticəsində üç istiqamətdə düşmənin 58, 84 və 80 əsgəri məhv edildi. Xüsusi təyinatlılardan isə az sayda itkilər olmuşdu. Tehran Mənsimov həmçinin qeyd edirdi ki, növbəti tapşırıq noyabrın 4-də Şuşanın girəcəyindəki Daşaltı kəndinin azad edilməsi idi. Minalanmış sahələrdə canlı qüvvə və zaman itkisinə yol verməmək üçün hərbiçilərimizə belə bir tapşırıq verilmişdi. Bunun görə də əlavə olaraq, 3 briqada T. Mənsimovun təbəçiliyinə verildi. General leytenant Hikmət Mirzəyevin əmrinə əsasən Naxçıvan xüsusi təyinatlıları digər bölmələrə şərait yaratmaq üçün Daşaltı bölgəsini nəzarətə almalı, oradakı düşmən qüvvələrini məhv etməli idi. O vaxta kimi isə ordumuzun əsas hissəsinin Şuşaya şəhərinə girməsi nəzərdə tutulurdu. Erməni komandanlığı Azərbaycan qoşunlarına əsasən 2 istiqamətdə müqavimət göstərməyi planlaşdırmışdı. Bunlardan birinci istiqamət Qırmızı Bazar ətrafı idi. Çünki oradan Şuşakəndə yol gedir və həmin yol Şuşa şəhərinə qalxırdı. İkinci istiqamət isə Laçın tərəfdən idi. Lakin Azərbaycan ordusunun komandanlığı öz miqyasına, planına və ardıcılığına görə misli görülməmiş qərar verdi. Şuşa şəhərinə sıx Qarabağ meşələrindən daxil olmaq əmri verildi. Ordumuz meşədən keçib Şuşaya şəhərinə daxil olması üçün Naxçıvan Xüsusi təyinatlıları döyüşüb düşməni öz üzərlərinə çəkməli idilər. Onlar meşələrdən və dağlardan, faktiki olaraq düşmənin cəbhə arxasından keçərək irəliləmiş və yol boyu Çanaxçı, Sıxnax və digər kəndlər düşməndən azad edilmişdi. Noyabrın 6-da yüngül silah-sursat ilə təchiz edilmiş, hərəsi 100 nəfərdən ibarət olan dörd qrupa bölünmüş 400 nəfərlik Azərbaycan Xüsusi Təyinatlı Qüvvələri Şuşanın sıldırım qayalıqlarına iplərlə dırmaşaraq şəhər saatlarında şəhərə dörd tərəfdən daxil olmuş və şəhərdə dərhal döyüşlər başladı. Yüzlərlə itki verən erməni silahlıları günortadan sonra şəhərdən tam çıxarıldı. Şəhərə nəzarəti yenidən bərpa etmək məqsədi ilə erməni hərbi qüvvələri iki tərəfdən (Şuşa və Laçın) Şuşaya hücum cəhdləri xüsusi təyinatlıların çevik və ayıqlığı nəticəsində boşa çıxmış, ordumuzun ciddi müqaviməti nəticəsində erməni silahlıları geri oturdulmuşdu. Həmçinin Daha sonra xüsusi təyinatlı qüvvələrin səyi nəticəsində Şuşa-Laçın və Şuşa-Xankəndi yolunu bağlandı. Noyabrın 7-də Şuşaya Ermənistan tərəfindən qadağan olunmuş İsgəndər-M ballistik raketləri atılsa da, bu döyüşün taleyini dəyişə bilmədi. Noyabrın 8-də isə ölkə rəhbəri Şuşanın azad edildiyini televiziya vasitəsilə Azərbaycan xalqına elan etmişdi (7). “Hadrut-Füzuli-Xocavənd”, “Hadrut-Şuşa”, “Hadrut-Xankəndi” uğrunda gedən ağır döyüşlərdə Naxçıvandan gedən xüsusi təyinatlı dəstələrin itkiləri heçdə az olmadı. Ümumilikdə Naxçıvan Muxtar Respublikası “İkinci Qarabağ” müharibəsində 134 şəhid verdi. Bu şəhidlərdən 48 nəfəri məhz Naxçıvandan 11 oktyabrda Qarabağa göndərilən xüsusi təyinatlı qüvvələrdən idi. Qeyd etmək istərdik ki, Naxçıvan Əlahiddə Ümumqoşun Ordusunun Xüsusi Təyinatlı Bölməsinin Komandiri Anar Əliyev 21 oktyabr tarixində Şuşanın başlanğıcında, Xocavəndin Tuğ kəndi uğrunda gedən döyüşlərdə hərbi həkim, leytenant Adil Əfəndiyev ilə birlikdə şəhid oldu. Məhz Anar Əliyevin rəhbərliyi altında baş verən bu döyüş Şuşaya girişi asanlaşdırdı. Şəhadətindən sonra Polkovnik leytenant Anar Əliyev II Şəhidlər Xiyabanında dəfn olundu. Anar Əliyevin həyat yoldaşı Vüsalə Əliyeva öz müsahibəsində onun igidliyindən danışaraq bildirir ki, Zəngilan rayonunun alınmasını Ali Baş Komandana məhz Anar Əliyev məruzə edib. Anar Əliyev Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün bərpa edilməsində xüsusi xidmətlərinə və işğal olunmuş ərazilərin azad olunması zamanı düşmənin məhv edilməsi üzrə qarşıya qoyulmuş döyüş tapşırığını yerinə yetirən zaman göstərdiyi qəhrəmanlıq nümunəsinə görə, həmçinin hərbi qulluq vəzifəsini yerinə yetirən zamanı igidliyin və mərdliyin nümayiş etdirilməsinə görə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin 09.12.2020-ci il tarixli Sərəncamına əsasən Anar Əliyevə “Vətən Müharibəsi Qəhrəmanı” adı verilib. Həmçinin Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin 15.12.2020-ci il tarixli Sərəncamına əsasən Anar Əliyev ölümündən sonra “Vətən uğrunda” medalı, Azərbaycanın Şuşa rayonunun işğaldan azad edilməsi uğrunda aparılan döyüş əməliyyatlarına qatılaraq şəxsi igidliyi və şücaəti nümayiş etdirdiyinə görə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin 29.12.2020-ci il tarixli Sərəncamına əsasən ölümündən sonra “Şuşanın azad olunmasına görə” medalı ilə təltif edilib. (15)

Ümumiyyətlə ikinci Qarabağ müharibəsində iştirak edən hər bir azərbaycan əsgəri kimi Naxçıvan xüsusi təyinatlıları da qeyri-adi iradə, böyük fədakarlıq və qəhrəmanlıq göstərərək düşmənin məhv

edilməsi və torpaqlarımızın azad olunması uğrunda qəhrəmancasına savaşmış, şəhid, qazi və vətən müharibəsi qəhrəmanı olaraq xalqımızın qəlbində özlərinə əbədi yer etmişlər.

Ədəbiyyat

1. Aprel döyüşləri -böyük Zəfərin başlanğıcı. “Mədəniyyət” qəz., 2021, 7 aprel.
2. Azərbaycan tarixi. Yeddi cildə. VII cild (1941-2002-ci illər). Bakı. “Elm”. 2008. 570s.
3. “Azərbaycan Respublikasında qismən səfərbərlik elan edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı”.
4. Bayramov B. Azərbaycan zəfəri ilə adını tarixə yazdı. “Xalq” qəz., 2021, 7 noyabr
5. “Hərbi vəziyyət elan edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı”.
6. Həsənov S. Qələbəmizin Günnüt salnaməsi. “Şərq Qapısı” qəz., 2018, 12 iyun.
7. Naxçıvandan Şuşaya uzanan qələbə yolu. “Şərq Qapısı” qəz., 2021, 28 yanvar.
8. Turan A. Hər şey “nöqtə”dən başladı. “Xalq” qəz., 2021, 2 oktyabr.
9. “United Nations A/62/PV.86 General Assembly Sixty-second session "ndocs.org. United Nations. 2008-03-14.
10. XX əsr Azərbaycan tarixi. II cild. Ali məktəblər üçün dərslik. Bakı, 2009, 560s
11. <https://www.baki-xeber.com/siyaset/131941.html>.
12. <https://eurasianimes.com/azerbaijani-general-killed-in-border-clashes-with-armenia/>.
13. <https://genprosecutor.gov.az/az/page/azerbaycan/i-ve-ii-qarabag-muharibesi/44-gun-suren-veten-muharibesi-ii-qarabag-muharibesi>.
14. <https://www.nytimes.com/2020/10/01/world/middleeast/turkey-azerbaijan-armenia-war.html>.
15. <http://azhistorymuseum.gov.az/az/news/3358>

Rəyçi: tarix ü.f.d. M.R. Quliyev

Göndərilib: 06.02.2022

Qəbul edilib: 22.03.2022